

Національний університет

Міністерство освіти і науки, молоді та спорту України
Національний університет водного господарства та
природокористування

Кафедра економіки підприємства

067-33

МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ

до виконання практичних занять з дисципліни « Економіка підприємства» для студентів за напрямом підготовки 6.050503 „Машинобудування” професійного спрямування «Підйомно-транспортні, будівельні, дорожні, меліоративні машини та обладнання» очної та заочної форми навчання

Рекомендовано методичною комісією за напрямом підготовки 6.050503 „Машинобудування” протокол № 8 від 08.04.11.

Рівне –2011

Національний університет

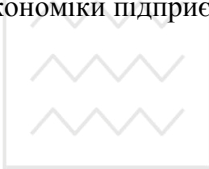
водного господарства

та природокористування

Методичні вказівки до виконання практичних занять з дисципліни « Економіка підприємства» для студентів за напрямом підготовки 6.050503

„ Машинобудування ” професійного спрямування «Підйомно-транспортні, будівельні, дорожні, меліоративні машини та обладнання» очної та заочної форм навчання /В.Г.Онокало.. – Рівне: НУВГП, 2011, - 38 с.

Упорядники: В.Г.Онокало, канд. екон. наук, доцент кафедри економіки підприємства,

Національний університет
водного господарства
та природокористування

Відповідальний за випуск: Н.Б. Кушнір, канд екон. наук, професор, завідувач кафедри економіки підприємства.

© В.Г.Онокало, 2011

© НУВГП, 2011

Вступ	4
Тема 2. Виробнича програма та потужність підприємства (2год.).....	5
2.1. Питання для теоретичної підготовки.....	5
2.2. Тести до для перевірки підготовки студентів до заняття	5
2.3. Завдання для розрахунків :	7
Тема 3. Виробничі інвестиції підприємства (2 год.)	9
3.1. Питання для теоретичної підготовки.....	9
3.2. Тести до для перевірки підготовки студентів до заняття	9
3.3. Завдання для розрахунків :	11
Тема 4. Основний капітал підприємства та ефективність його використання (2год.).....	13
4.1. Питання для теоретичної підготовки.....	13
4.2. Тести для перевірки підготовки студентів до заняття	13
4.3. Завдання для розрахунків :	15
Тема 5. Оборотний капітал підприємства та його ефективність. (2 год.)...	17
5.1. Питання для теоретичної підготовки.....	17
5.2. Тести для перевірки підготовки студентів до заняття	18
5.3. Завдання для розрахунків :	19
Тема 6. Персонал продуктивність та оплата праці на підприємстві. (4год.)	21
6.1. Оплата праці), (2 год.)	21
6.1.1. Питання для теоретичної підготовки	21
6.1.2. Тести для перевірки підготовки студентів до заняття	21
6.1.3. Завдання для розрахунків :	22
6.2. Кадри підприємств та продуктивність праці ,(2 год.)	23
6.2.1. Питання для теоретичної підготовки	23
6.2.2. Тести для перевірки підготовки студентів до заняття	24
6.2.3. Завдання для розрахунків :	25
Тема 7. Витрати виробництва і собівартість продукції., (4год.).....	26
7.1. Питання для теоретичної підготовки.....	26
7.2. Картки для перевірки підготовки студентів до заняття	26
7.3. Завдання для розрахунків :	28
Тема 8. Фінансові результати виробничо-господарської діяльності підприємства, (2год.)	32
8.1. Питання для теоретичної підготовки.....	32
8.2. Тести для перевірки підготовки студентів до заняття	32
8.3. Завдання для розрахунків :	34
Література.....	36

Вступ

Метою вивчення дисципліни “ Економіка підприємства ” є забезпечення у студентів напрямку **050503** „ Машинобудування ” знань та навичок, необхідних для успішного виконання ними в майбутньому своїх функціональних обов’язків у практичній роботі.

Структура залікового кредиту

Назви тем змістових модулів	Кількість годин*			
	лекції	практичні заняття	самостійна та індивідуальна робота	разом
1	2	3	4	5
Змістовий модуль 1. Виробнича продукція та інвестиції				
Тема 1. Підприємство в умовах ринкової економіки	2/1	-	5/7	7/8
Тема 2. Виробнича програма та потужність підприємства	2/1	2/1	5/7	9/9
Тема 3. Виробничі інвестиції підприємства.	2/1	2/1	5/7	9/9
Змістовий модуль 2. Фактори та витрати підприємства				
Тема 4. Основний капітал підприємства та ефективність його використання.	2/2	2/1	5/8	9/11
Тема 5. Оборотний капітал підприємства та його ефективність.	2/1	2/1	6/8	10/10
Тема 6. Персонал продуктивність та оплата праці на підприємстві.	2/2	4/1	6/8	10/11
Тема 7. Витрати виробництва і собівартість продукції.	4/2	4/2	7/8	15/12
Тема 8. Фінансові результати виробничо-господарської діяльності підприємства	2/2	2/1	6/8	12/11
Усього годин	18/12	18/8	45/61	81

* - в чисельнику вказані години для денної форми навчання, в знаменнику – для заочної.

Тема 2. Виробнича програма та потужність підприємства (2год.)

2.1. Питання для теоретичної підготовки

1. Поняття виробничої програми та правила її розробки.
2. Особливості формування виробничої програми підприємств в умовах ринку.
3. Натуральні показники виробничої програми, їх значення.
4. Розробка виробничої програми у вартісному виразі.
5. Обґрунтування виробничої програми ресурсами та виробничими потужностями.
6. Поняття виробничої програми підприємства та її натуральні показники.
7. Виробнича потужність підприємства і методи її визначення
8. Планування розвитку виробничих потужностей водогосподарських будівельних та ремонтних підприємств

2.2. Тести до для перевірки підготовки студентів до заняття

1. Що є державним замовленням? а) поставка продукції, яка необхідна для вирішення загальнодержавних і соціальних завдань, у тому числі впровадження виробництва найважливіших видів нової продукції; б) документ, що визначає права і обов'язки державного замовлення щодо забезпечення загальнодержавних потреб і соціальних завдань, у тому числі виробництва найважливіших видів нової продукції. Відповіді: 1) а; 2) б.
2. Виробнича потужність промислового підприємства - це: а) максимально можливий річний випуск продукції при заданих організаційно-технічних умовах; б) максимально можливий річний випуск продукції за умови використання резервного обладнання; в) максимальний випуск продукції на "вузьких місцях". Відповіді: 1) а; 2) б; 3) в.
3. Виробнича програма підприємства визначає: а) максимально можливий випуск продукції необхідної якості в передбаченій номенклатурі, за певний час, при повному завантаженні обладнання та виробничих площ; б) необхідний обсяг виробництва продукції в плановому періоді, який відповідає за номенклатурою, асортиментом і якістю вимогам плану продажу. Відповіді: 1) а; 2) б.
4. Основними завданням виробничої програми є: а) максимальне задоволення потреб споживачів у високоякісній продукції, яка випускається підприємством при найкращому використанні ресурсів та отриманні максимального прибутку; б) максимально можливий випуск продукції з метою отримання прибутку. Відповіді: 1) а; 2) б.
5. У планових розрахунках для обґрунтування виробничої програми виробничою потужністю використовується такий вид потужності: а)

вхідна; б) резервна; в) поточна; г) середньорічна. Відповіді: 1) а; 2) б; 3) в; 4) г.

6. Виробнича програма складається з таких розділів: а) план виробництва продукції у натуральному вираженні; б) план собівартості продукції; в) фінансовий план; г) план виробництва продукції у вартісному вираженні. Відповіді:] а, б, г; 2) а, в, г; 3) а, г; 4) а, б, в, г.

7. Оптимальна виробнича програма - це: а) програма, яка відповідає структурі ресурсів підприємства та забезпечує найкращі результати його діяльності за прийнятним критерієм; б) програма максимально можливого випуску продукції відповідно до наявних виробничих потужності підприємства; Відповіді: 1) а; 2) б.

8. Назвати існуючі види потужності підприємства: а) проектна; б) оперативна; в) поточна; г) резервна. Відповіді: 1) а, в, г; 2) а, б, в; 3) а, б, в, г.

9. Яку з наведених відповідей слід вважати правильною: а) виробнича програма має відповідати виробничій потужності; б) виробнича програма може перевищувати виробничу потужність; в) виробнича програма може бути меншою, ніж виробнича потужність. Відповіді: 1) а; 2) б; 3) в.

10. Виробнича програма підприємства відображає: а) обсяг випуску продукції; б) асортимент і номенклатуру; в) чисельність працюючих; г) ритмічність виробництва; д) рентабельність виробництва; е) питому вагу продукції вищої категорії якості. Відповіді: 1) а, б, е; 2) а, б, в, г; 3) б, г, е.

11. Для розрахунку виробничої потужності необхідно мати такі дані: а) кількість одиниць обладнання; б) продуктивність обладнання; в) продуктивність праці робітників; г) трудомісткість виробничої програми; д) плановий фонд робочого часу одиниці обладнання; Відповіді: 1) а, б, в, д; 2) а, б, г, д; 3) а, б, в, г, д.

12. До вартісних показників виробничої програми належать: а) товарна продукція; б) валова продукція; в) обсяг незавершеного виробництва; г) номенклатура та асортимент; д) чиста та умовно-чиста продукція; е) нормативна вартість обробітку; є) нормативно-чиста продукція; ж) реалізована продукція. Відповіді: 1) а, б, в, г, д; 2) а, б, д, е; 3) а, б, д, е, є; 4) а, б, д, е, є, ж.

13. Валова продукція підприємства—це: а) загальна вартість усіх видів готової продукції, робіт та послуг виробничого характеру, що будуть підготовлені до реалізації; б) вся продукція підприємства у вартісному вираженні незалежно від ступеня її готовності. Відповіді: 1) а; 2) б.

14. Коефіцієнт виробничої потужності - це: а) співвідношення пропускнуої спроможності групи устаткування та трудомісткості її виробничої програми; б) відношення ефективного фонду робочого часу одиниці устаткування до трудомісткості виробничої програми. Відповіді: 1) а; 2) б.

15. Реалізована продукція підприємства—це: а) обсяг валової продукції підприємства; б) весь обсяг виробленої продукції на підприємстві; в) продукція, відвантажена споживачеві, за яку надійшли гроші на розрахунковий рахунок підприємства або мають надійти у зазначений термін. Відповіді: 1) а; 2) б; 3) в.

16. Реалізована продукція включає: а) готову продукцію на складі; б) роботи промислового характеру; в) товарну продукцію; г) зміну обсягів незавершеного виробництва; д) зміну залишків готової продукції на складі; е) зміну обсягів відвантаженої неоплаченої продукції. Відповіді: 1) а, б, в, д; 2) в, д, е; 3) б, в, д, е.

17. З метою повної ув'язки проекту виробничої програми і виробничої потужності підприємства розробляють: а) таблиць робочого часу; б) баланс виробничих потужностей; в) баланс доходів і витратків. Відповіді: 1) а; 2) б; 3) в.

18. Товарна продукція - це: а) готова продукція на складі; б) незавершене виробництво; в) ремонтні роботи на сторону; г) капітальне будівництво для непромислової сфери; д) запчастини та напівфабрикати для реалізації на сторону; е) готова для реалізації продукція. Відповіді: 1) в, д, е; 2) в, д; 3) а, б, д.

19. До показників, що характеризують рівень використання обладнання належать: а) коефіцієнт змінності роботи обладнання; б) показник середнього часу роботи одиниці обладнання; в) коефіцієнт нормативної величини потужності. Відповіді: 1) а, в; 2) а, б; 3) б, в; 4) а, б, в.

20. Обсяг нормативно-чистої продукції підприємства розраховується як: а) різниця між валовою продукцією і прямими матеріальними витратами; б) добуток нормативу чистої продукції на обсяг її випуску у натуральному вираженні за всією номенклатурою; в) сума заробітної штати усіх категорій працюючих та нормативного прибутку. Відповіді: 1) а; 2) б; 3) в; 4) а, б, в.

2.3. Завдання для розрахунків :

Задача І. Обчислити показники обсягу виробництва і реалізації продукції
Вихідні дані для розрахунку

Показники	Одиниця виміру	Значення.
Обсяг виробництва	шт.	5 000
Обсяг незавершеного виробництва:		
на початок року	тис.грн.	50
на кінець року		37
Собівартість одного виробу	тис.грн	1
Тривалість виробничого циклу	днів	12
Приріст залишків готової продукції на		60

складах за рік	шт.	
Коефіцієнт наростання затрат		0,62
Кількість робочих днів у році		230

Рішення.

$$ТП = N * Ц = 5000 * 1200 = 6000000 \text{ грн.}$$

$$ВП = ТП - (НЗВ_{п.} - НЗВ_{к.}) = 6000000 - (50 - 37) = 5987000 \text{ грн.}$$

$$РП = ТП + (Г_{п.} * Г_{к.}) = 6000000 - 60 * 1,2 = 5928000 \text{ грн.}$$

$$НЗВ_{з.р.к.} = \frac{V * C * T_{ц.} * K_{н.з.}}{Д} = \frac{(5000 * 1 * 12 * 0,62)}{230} = 161,73 \text{ тис. грн.}$$

Задача 2. Обґрунтувати виробничу програму малого підприємства по виробництву металовиробів із точки зору забезпеченості металом, якщо на плановий період підприємством укладено договори на поставку металу в обсязі 8 тонн, а середня вага виробу 0.85 кг. Коефіцієнт використання металу 0.72. 30% відходів металу можуть повторно використовуватися у виробництві. На плановий період МП має доставити споживачам 7500 шт. металовиробів.

Задача 3. Молокозавод виготовив і реалізував за рік 1000000 літрів молока по середній оптовій ціні 80 коп./л; 600000 л кефіру за ціною 90 коп./л; 800000 порцій морозива за ціною 50 коп./порц.; 800000 банок сметани обсягом 0,5 л за ціною 2 грн. за банку й іншу продукцію загальною вартістю 600000 грн. При цьому річні витрати на виробництво продукції склали 2,8 млн. грн. З них 60% відноситься на вартість купленого молока, 18% на амортизацію основних виробничих фондів. Необхідно довідатися обсяги товарної, чистої й умовно чистої продукції підприємства.

Задача 4. Будівельна організація формує виробничу програму на плановий год. при цьому вона вже підписала кілька договорів підряду на суму 900000 грн. промислове підприємство запропонувало замовлення на будівництво об'єкта вартістю 300000 грн. Чи довідатися коштує цієї будівельної організації включити останнє замовлення у свою виробничу програму, якщо обсяг незакінченого виробництва на кінець звітного року складає 380000 грн.; виробнича потужність будівельної організації 1850000 грн. Коефіцієнт використання виробничої потужності 0,85.

Задача 5. Визначити обсяг реалізованої продукції у вартісному виразі виходячи з таких даних: А-- 550 шт., Б-730 шт., В-600 шт., Г-400 шт.

- гуртова ціна за виріб А-100грн., Б-1800 грн., В-1200 грн., Г-900 грн.
- залишки готової продукції на початок планового року-2530 тис.грн;
- вартість річної продукції, відвантаженої споживачеві, але не оплаченої ним у базовому періоді-1700 тис.грн;
- залишки нереалізованої продукції на кінець року склали 4880 тис.грн.

Тема 3. Виробничі інвестиції підприємства (2 год.)

3.1. Питання для теоретичної підготовки

1. Інвестиції, їх види і характеристика.
2. Поняття виробничих інвестицій (капіталовкладень), їх склад.
3. Структура капітальних вкладень.
4. Планування капітальних вкладень, джерела їх фінансування.
5. Поняття капітального будівництва, способи здійснення будівельно-монтажних робіт.
6. Планування капітального будівництва.
7. Оцінка економічної ефективності виробничих інвестицій в умовах ринку.
8. Врахування фактору часу при оцінці економічної ефективності виробничих інвестицій.
9. Основні фактори підвищення ефективності використання капітальних вкладень.
10. Основні напрямки діяльності підприємства.
11. Інвестиції, їх види і характеристика.
12. Абсолютна ефективність капітальних вкладень.
13. Порівняльна економічна ефективність капітальних вкладень.

3.2. Тести до для перевірки підготовки студентів до заняття

1. Інвестиції-це: а) короткострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку; б) довгострокові вкладення капіталу з метою отримання прибутку; в) всі відповіді правильні.
2. Фінансові інвестиції передбачають вкладення капіталу для: а) простого і розширеного відтворення основних фондів; б) відшкодування витрат виробництва; в) простого відтворення основних фондів; г) придбання цінних паперів.
3. Реальні інвестиції передбачають вкладення капіталу для: а) простого і розширеного відтворення основних фондів; б) відшкодування витрат виробництва; в) простого відтворення основних фондів;
4. Капітальні вкладення - це: а) грошові засоби спрямовані на закупівлю сировини, матеріалів, комплектуючих виробів; б) грошові засоби, спрямовані на створення нових основних фондів; в) грошові засоби, що направляються на реконструкцію діючих основних фондів.
9. Відтворю вальна структура капітальних вкладень характеризується: а) співвідношенням грошових засобів, які направлені в різні економічні райони; б) співвідношенням засобів, що направляються на просте і розширене відтворення; в) співвідношенням засобів, що направляються на нове будівництво, розширення, технічне переозброєння і реконструкцію діючих об'єктів; г) співвідношенням засобів, що направляються в різні галузі промисловості.

10. Вдосконалення структури капітальних вкладень здійснюється:

а) підвищенням частки вкладень у нове будівництво; б) підвищенням частки вкладень у реконструкцію; в) ростом вкладень у прогресивні галузі; г) однаковим ростом вкладень у розвиток всіх галузей промисловості; д) підвищенням частки вкладень у будівельно-монтажні роботи; е) збільшенням частки вкладень на придбання обладнання.

11. Галузева структура капітальних вкладень характеризується:

а) співвідношенням грошових засобів, що направляються на просте і розширене відтворення; б) співвідношенням грошових засобів, що направляються в різні економічні райони; в) співвідношенням грошових засобів, що направляються в різні галузі промисловості; г) співвідношенням грошових засобів, що направляються за різним призначенням; д) питомою вагою грошових засобів, що направляються на будівельно-монтажні роботи, придбання обладнання і т.д.

12. Регіональна структура капітальних вкладень характеризується:

а) співвідношенням капітальних вкладень, що направляються в різні галузі; б) співвідношенням капітальних вкладень, що направляються в різні економічні регіони країни; в) простим і розширеним відтворенням; г) співвідношенням капітальних вкладень, що направляються на нове будівництво і реконструкцію.

25. Основними організаційними формами будівництва є: а) підрядна; б) змішана; в) господарська; г) пряма; д) непряма.

26. До децентралізованих джерел фінансування капітальних вкладень відносяться: а) кошти Держбюджету; б) кошти фонду розвитку виробництва; в) прибуток від основної діяльності; г) прибуток від капітальних робіт, що виконуються господарським способом; д) засоби фонду соціально-культурних заходів і житлового будівництва; е) короткострокові кредити банку.

27. Нормативний термін окупності капітальних вкладень при $E_n = 0,2$ складе: а) 3 роки; б) 5 років; в) 8 років; г) 10 років.

28. Титульні списки включають: а) найменування і місцезнаходження об'єкту будівництва; б) перелік майбутніх постачальників сировини, матеріалів, палива; в) проектну потужність майбутнього підприємства та його кошторисну вартість; г) рік початку та закінчення будівництва; д) план будівельно-монтажних робіт і робіт підрядних організацій; е) річні обсяги капітальних вкладень.

29. План капітального будівництва включає: а) фінансовий план; б) план проектно-пошукових робіт і робіт проектних організацій; в) план будівельного виробництва; г) титульні списки; д) план капітальних вкладень; е) план з праці і зарплати; е) план матеріально-технічного постачання.

30. Проекти будівництва підприємств поділяються на: а) індивідуальні; б) типові; в) змішані; г) одиничні; д) групові; е) оригінальні.

31. До централізованих джерел фінансування капітальних вкладень відносяться: а) бюджетні асигнування; б) прибуток і економія від капітальних робіт, які виконуються господарським способом; в) мобілізація внутрішніх ресурсів в будівництві; г) цільові довгострокові позики банку; д) прибуток від основної діяльності; е) амортизаційні відрахування.

32. Вкажіть показник порівняльної ефективності капітальних вкладень: а) чистий дохід; б) коефіцієнт економічної ефективності; в) приведені витрати; г) приведені капітальні вкладення; д) термін скуплення; е) коефіцієнт економічної ефективності реконструкції.

33. Вкажіть показник абсолютної ефективності капітальних вкладень: а) чистий дохід; б) коефіцієнт економічної ефективності; в) приведені витрати; г) приведені капітальні вкладення; д) термін окуплення; е) коефіцієнт економічної ефективності реконструкції.

34. Вкажіть показник, який враховує фактор часу при оцінці ефективності капітальних вкладень: а) чистий дохід; б) коефіцієнт економічної ефективності; в) приведені витрати; г) приведені капітальні вкладення; д) термін скуплення; е) коефіцієнт економічної ефективності реконструкції.

35. Акція - цінний папір, що: а) надає право на частку прибутку; б) зобов'язує до відповідальності за результати діяльності підприємства; в) свідчить про надання комерційного кредиту; г) надає право на частку майна і прибутку акціонерного товариства; е) свідчить про надання позики і гаситься за номіналом.

36. Вексель - цінний папір, що: а) надає право на частку прибутку; б) зобов'язує до відповідальності за результати діяльності підприємства; в) свідчить про надання комерційного кредиту; г) надає право на частку майна і прибутку акціонерного товариства; е) свідчить про надання позики і гаситься за номіналом.

3.3. Завдання для розрахунків :

Задача 1. Встановити доцільність інвестицій в будівництво нового заводу за показниками абсолютної ефективності, якщо відомі такі дані

Показники	Значення
Обсяг випуску продукції в натуральних одиницях, тис. шт. -	100
Гуртова ціна виробу, грн. _____	200
Собівартість виробу, грн. _____	160
Обсяг капітальних вкладень, млн. грн. _____	14
Вартість виробничих фондів, млн. грн. _____	12.5

Рішення.

Абсолютну ефективність капіталовкладень у будівництво нового заводу можна обчислити:

$$E_p = \frac{\Pi}{K} = \frac{(100 - 160) * 100000}{14000000} = \frac{4000000}{14000000} = 0,28$$

Абсолютну ефективність можна також обчислити через ефективність використання діючих виробничих фондів

$$E_\phi = \frac{\Pi}{S_{\text{сеп}} + S_{\text{наз}}} = \frac{4000000}{12500000} = 0,32$$

Обчислені коефіцієнти економічної ефективності капітальних вкладень значно перевищують нормативний коефіцієнт $E_n = 0,15$, тому інвестиції у будівництво нового заводу є доцільними.

Задача 2. Визначити, у який спосіб консервному заводу доцільно збільшити обсяг випуску продукції: шляхом будівництва нового цеху чи реконструкції діючих? Вихідні дані - в таблиці.

Таблиця

Показники	Діюче	Рекон-	Нове
виробництво продукція будівництво			
Обсяг випуску продукції, тис. умовних банок	100	130	50,0
Собівартість одиниці продукції, грн.	2,0	1,95	2,05
Питомі капітальні вкладення, грн.	1,5	2,2	2,25
Вартість вивільнених основних фондів, грн.	-	30,0	-

Рішення.

Для вирішення цієї проблеми потрібно знайти E_p :

$$E_p = \frac{C_p - C_d + C_n}{K_n - K_p} = \frac{130000 * 1,95 - 100000 * 2,0 + 50000 * 2,05}{50000 * 2,25 - 130000 * 2,2 - 30000} = \frac{49000}{112500 - 256500} = \frac{49000}{144000} = 0,34$$

Визначений нами коефіцієнт $E_p = 0,34$ є значно більшим від $E_n = 0,15$, тому доцільним для заводу є будівництво нового цеху.

Задача 3. На підприємстві верстати заміняють автоматами. Це вимагає додаткових капітальних вкладень на суму 14400 грн. річна виробнича програма підприємства 24000 виробів. Витрати на виробництво одного виробу: до заміни верстатів—54 грн. Після заміни—48 грн. Довідатися умовну річну економію і строк окупності додаткових капітальних вкладень

Задача 4. Розрахувати показники ефективності капітальних вкладень: строк окупності, коефіцієнт ефективності, річний ефект, якщо капітальні внески до впровадження нової техніки склали 36 млн.грн., після впровадження—50,4 млн.грн., собівартість одного виробу зменшилася з 220 до 200, а випуск продукції збільшився з 120 до 140 тис.шт. нормативний коефіцієнт ефективності 0,15.

Задача 5. Інвестор у 1998 році вклав гроші на депозит у сумі 10 тис. грн. під 10% річних на 3 роки. Довідатися яку суму грошей одержить інвестор при розрахунку простого і складного %.

Задача 6. Орендатор розглядає 4 варіанти умов оренди майна терміном на 3 роки:

1. проводиться передоплата в розмірі 250000 грн.
2. наприкінці терміну оренди в розмірі 340000 грн.
3. на початок кожного року оренди в розмірі 100000 грн.
4. наприкінці кожного року оренди в сумі 100000 грн.

Прогнозується $t=12\%$ річних. Довідатися який з варіантів оренди буде найбільш вигідним орендару, орендодавчу.

Тема 4. Основний капітал підприємства та ефективність його використання (2 год.)

4.1. Питання для теоретичної підготовки

1. Поняття і класифікація основних фондів підприємства.
2. Структура основних фондів та фактори, що на неї впливають.
3. Облік і оцінка основних фондів.
4. Види і показники зношення основних фондів.
5. Показники руху основних фондів підприємства.
6. Амортизація основних фондів. *
7. Ремонт та інші види поліпшення основних фондів, порядок їх фінансування.
8. Показники використання основних фондів.
9. Виробнича потужність підприємства, методи її визначення.
10. Шляхи підвищення ефективності використання основних фондів підприємств в сучасних умовах.
11. Поняття про основні засоби і їх роль у процесі виробництва.
12. Класифікація основних засобів.
13. Порядок нарахування і використання амортизаційних відрахувань.
14. Спрацювання основних фондів.
15. Показники оснащеності підприємства і працівників основними фондами.

4.2. Тести для перевірки підготовки студентів до заняття

1. Поняття засоби виробництва і виробничі фонди: а) рівнозначні; б) поняття «засоби виробництва» ширше за поняття «виробничі фонди»; в) поняття «виробничі фонди» ширше за поняття «засоби виробництва»; г) ці поняття економічно не пов'язані.
2. Основні виробничі фонди: а) використовуються в незмінній натуральній формі; б) повністю переносять свою вартість за один виробничий період; в) активно не використовуються; г) передають

свою вартість на вартість продукції частинами протягом всього терміну служби; д) всі відповіді неправильні.

3. Структура основних фондів - це: а) їх склад за окремими елементами; б) склад і питома вага кожного елемента в загальній вартості основних виробничих фондів; в) співвідношення між вартістю активної і пасивної частини основних фондів у відсотках; г) співвідношення окремих елементів у загальній сумі основних фондів.

4. До основних виробничих фондів відносяться: а) інженерні споруди; б) передавальні пристрої; в) спортивні споруди; г) навчальні заклади; д) інвентар; е) спецодяг і спецобладнання; є) медичні заклади.

5. Коефіцієнт приросту основних виробничих фондів - це співвідношення: а) вартості введених фондів до їх вартості на кінець року; б) різниці вартості введених і виведених основних фондів до їх загальної суми на кінець року; в) вартості виведених фондів до їх суми на початок року; г) різниці вартості введених і виведених фондів до їх загальної суми на початок року.

6. Коефіцієнт оновлення основних фондів визначається як відношення: а) вартості введених фондів до вартості всіх фондів на кінець року; б) вартості введених фондів до їх загальної вартості на початок року; в) вартості введених фондів до середньорічної вартості всіх фондів.

7. Залишкова вартість основних фондів враховує: а) ціну основних фондів; б) початкову чи відновну вартість; в) витрати на демонтаж; г) амортизаційні відрахування.

8. Початкова вартість основних фондів включає: а) ціну основних фондів; б) витрати на капітальний ремонт та модернізацію; в) витрати на транспортування і монтаж; г) амортизаційні відрахування; д) витрати на демонтаж.

9. За якою вартістю оцінюються основні фонди на підприємстві: а) за гуртовою ціною промисловості; б) за залишковою вартістю; в) за вартістю відновлення; г) за закупівельною вартістю; д) за початковою вартістю; е) за ліквідаційною вартістю.

10. Паспорт на виробничі фонди включає дані про: а) термін експлуатації; б) виробничу потужність; в) час введення; г) суму амортизаційних відрахувань; д) міру зношення; е) початкову та відновну вартість; є) основні техніко-експлуатаційні параметри.

11. Вкажіть показники, які характеризують використання основних фондів: а) коефіцієнт змінності; б) фондомісткість; в) матеріаломісткість; г) фондоозброєність; д) коефіцієнт придатності; е) фондовіддача; є) коефіцієнт оновлення і вибуття.

12. Коефіцієнт вибуття основних фондів - це: а) відношення вартості основних фондів, що вибули, до середньорічної вартості всіх фондів; б) відношення вартості вибулих основних фондів до вартості всіх фондів на

кінець року, в) відношення вартості вибулих основних фондів до вартості всіх основних виробничих фондів на початок року.

13. Фондовіддача - це відношення: а) середньорічної вартості основних фондів до обсягу випуску продукції вартісному виразі; б) відношення обсягу випуску продукції до середньорічної вартості основних виробничих фондів; в) річної суми прибутку до середньорічної вартості фондів.

14. Фондомісткість - це відношення: а) середньорічної вартості основних фондів до обсягу випуску продукції; б) обсягу випуску продукції до середньорічної вартості фондів; в) річної суми прибутку до середньорічної вартості фондів.

15. Середньорічна вартість основних виробничих фондів розраховується: а) як середньозважена величина; б) як середньо хронологічна величина; в) як середньоарифметична величина; г) як середньоквадратична величина.

16. Амортизація - це: а) втрата частини вартості основних фондів під впливом НТП; б) розмір річних відрахувань у відсотках від балансової вартості; в) матеріальне зношення основних фондів, у результаті якого вони перестають задовольняти поставлені до них вимоги; г) поступове погашення вартості основних фондів шляхом перенесення її на собівартість виготовленої продукції.

17. Норма амортизації - це: а) поступове погашення вартості основних фондів шляхом перенесення її на собівартість виготовленої продукції; б) розмір відрахувань у відсотках від балансової вартості; в) втрата частини вартості основних фондів під впливом НТП.

18. Виробнича потужність промислового підприємства - це: а) максимально можливий річний випуск продукції при заданих організаційно-технічних умовах, б) те ж, але при умові використання резервного обладнання; в) максимальний випуск продукції на вузькому місці.

19. До факторів, що впливають на фізичне зношення основних фондів відносяться: а) їх склад за окремими елементами; б) оплата праці; в) ступінь зношення; г) ступінь завантаження основних фондів; д) ціни на обладнання; е) кваліфікація робітників.

20. Виробнича потужність залежить від таких факторів: а) наявного на підприємстві обладнання, крім резервного; б) якості сировини; в) рівня спеціалізації; г) режиму роботи підприємства; д) кваліфікації робітників.

4.3. Завдання для розрахунків :

Задача 1. Визначити середньорічну вартість основних фондів в плановому періоді та залишкову вартість на кінець планового періоду за даними таблиці 1.

Таблиця 1

Показники

Звітний рік

Плановий рік

Вартість основних фондів

а початок року, тис. грн.,	1000	-
в тому числі: групи 1	450	-
групи 2	190	-
групи 3	360	-
Введено обладнання в жовтні, тис. грн.	10	
Вибуло обладнання в травні, тис. грн.	5	15
Придбано автомобіль для виробничих потреб у червні, тис. грн.,		50
Введено в дію гараж в липні, тис. грн.		20
Рішення		

Вартість основних фондів на початок планового року становить:

$$S_{\text{Поч.ПЛР}} = 1000 + 10 - 5 = 1005 \text{ тис. грн.}$$

Обчислимо середньорічну вартість основних фондів у звітному періоді по групах основних фондів.

$$S_{\text{СЕР.ГР.1}} = 450 * \frac{12}{12} = 450 \text{ тис. грн.} \quad S_{\text{СЕР.ГР.2}} = 190 * \frac{12}{12} = 190 \text{ тис. грн.}$$

$$S_{\text{СЕР.ГР.3}} = 360 + 10 * \frac{2}{12} - 5 * \frac{5}{12} = 360 + 1.67 - 2.08 = 359.59 \text{ тис. грн.}$$

Визначимо суми нарахованої амортизації за звітний рік по групах основних фондів:

$$A_{\text{ГР.}} = \frac{B_{\text{пл}} * H_{\text{д}}}{100}$$

$$A_{\text{ГР.1}} = \frac{450 * 5}{100} = 22.5 \text{ тис. грн.}, \quad A_{\text{ГР.2}} = \frac{190 * 25}{100} = 47.5 \text{ тис. грн.},$$

$$A_{\text{ГР.3}} = \frac{359.59 * 15}{100} = 53.94 \text{ тис. грн.}$$

Зношення основних фондів за звітний рік становить

$$22.5 + 47.5 + 53.94 = 123.94 \text{ грн.}$$

Залишкова вартість основних фондів на початок планового року

$$1005 - 123.94 = 881.06 \text{ грн.}$$

Обчислимо середньорічну вартість основних фондів на початок планового року.

$$S_{\text{СЕР.ГР.1}} = \frac{5}{12} * 20 + 450 = 458.33 \text{ тис. грн.}, \quad S_{\text{СЕР.ГР.2}} = 190 + 50 * \frac{6}{12} = 215 \text{ тис. грн.}$$

$$S_{\text{СЕР.ГР.3}} = 360 + 10 - 5 - 15 * \frac{5}{12} = 358.75 \text{ тис. грн.}$$

Середньорічна вартість основних фондів у плановому році становить:

$$458.3 + 215 + 358.75 = 1032.05 \text{ тис. грн.}$$

Сума нарахованої амортизації за плановий рік по групах основних фондів дорівнюватиме:

$$A_{\text{гр.1}} = \frac{458.33 * 5}{100} = 22.92 \text{ тис.грн.}, \quad A_{\text{гр.2}} = \frac{215 * 25}{100} = 53.75 \text{ тис.грн.}$$

$$A_{\text{гр.3}} = \frac{358.75 * 15}{100} = 53.81 \text{ тис.грн.}$$

Зношення основних фондів за плановий рік:

$$22.92 + 53.75 + 53.81 = 130.48 \text{ тис.грн.}$$

Залишкова вартість основних фондів на кінець планового року дорівнюватиме

$$881.06 - 130.48 = 750.58 \text{ тис.грн.}$$

Задача 2. Мале підприємство використовує 5 швейних машин, які придбані 3 роки тому по ціні 1200 грн. кожна. Нормативний строк служби такого класу обладнання 6 років. Теперішня ціна машини такого класу 1050 грн. Розрахувати загальний коефіцієнт зношення машин.

Задача 3. Підприємство може застосувати прискорену амортизацію основних фондів групи 3, зокрема нових токарних верстатів. Визначте, яким саме методом краще скористатись при нарахуванні амортизації, якщо початкова вартість верстата 100 тис. грн, а нормативний строк служби 5 років.

Задача 4. Обчислити коефіцієнт змінності роботи ткацьких верстатів в цеху, якщо 30 із них працює в одну зміну, 80- в дві зміни, 20- в три зміни.

Задача 5. Визначити виробничу потужність пекарні та її виробничу програму, якщо середня тривалість випікання хлібобулочних виробів вагою 1 кг. становить 40 хв, тривалість зміни 8 год, режим роботи двозміний. Номінальний фонд робочого часу 300 днів/рік, а втрати робочого часу 10%. Виробнича потужність пекарні визначається потужністю печей, яких встановлено 3 одиниці. Коефіцієнт використання потужності 0.85.

Тема 5. Оборотний капітал підприємства та його ефективність. (2 год.)

5.1. Питання для теоретичної підготовки

1. Поняття та матеріальний склад оборотних фондів і оборотних засобів підприємства.
2. Структура оборотних засобів підприємства.
3. Джерела формування оборотних засобів підприємства.
4. Показники використання матеріальних ресурсів.
5. Нормування оборотних засобів підприємства.
6. Оборотність оборотних засобів, показники оборотності.
7. Вплив оборотності оборотних засобів на кінцеві результати роботи підприємства.

8. Значення та шляхи прискорення оборотності оборотних засобів в сучасних умовах.
9. Економічна суть , склад , структура та джерела створення оборотних засобів.
10. Показники ефективності використання оборотних засобів.

5.2. Тести для перевірки підготовки студентів до заняття

1. Оборотний капітал підприємства – це: а) матеріальні оборотні засоби, готова продукція, грошові кошти, короткострокові вкладення; б) матеріальні оборотні засоби, грошові кошти; в) готова продукція, грошові кошти.
2. Прискорення оборотності оборотних засобів підприємства забезпечує: а) зменшення потреби підприємства в оборотних засобах і вивільнення їх з обороту; б) вивільнення оборотних засобів з обороту; в) зменшення потреби в оборотних засобах.
3. Оборотні засоби підприємства – це: а) економічна і фінансова категорії; б) економічна категорія; в) фінансова категорія.
4. До оборотних засобів не відносяться: а) сировина і основні матеріали; б) тара і паливо; в) запасні частини для ремонту; г) витрати на проектування і підготовку до випуску продукції; д) верстати; е) відвантажена не оплачена продукція; є) грошові засоби; ж) транспортні засоби підприємства.
5. Структура оборотних засобів - це: а) їх склад за елементами; б) питома вага кожного елемента в загальному обсязі оборотних засобів; в) співвідношення між вартістю оборотних фондів і фондів обігу.
6. Які з перерахованих елементів входять до складу ненормованих оборотних засобів: а) запаси тари і палива; б) витрати майбутніх періодів; в) готові товари на складі; г) відвантажена неоплачена продукція та засоби в розрахунках, д) запаси сировини та матеріалів; е) грошові засоби.
7. Які елемент необхідно включити до складу оборотних фондів підприємства: а) залишки тари та запасних частин. б) витрати майбутніх періодів. в) залишки продукції г) незавершене виробництво, д) запаси сировини, матеріалів, палива, е) грошові засоби на розрахунковому рахунку.
8. Які з перелічених елементів необхідно включити до нормованих оборотних засобів: а) витрати майбутніх періодів; б) запаси тари і палива; в) товар на складі, г) відвантажена неоплачена продукція та засоби в розрахунках; д) незавершене виробництво; е) грошові засоби.
9. Кругооборот оборотних засобів підприємства визначається: а) тривалістю виробництва продукції; б) тривалістю реалізації продукції; в) тривалістю виробництва і реалізації продукції.

10. Оборотний капітал підприємства – це: а) готова продукція, грошові кошти; б) матеріальні оборотні засоби, готова продукція, грошові кошти, короткострокові вкладення; в) матеріальні оборотні засоби, грошові кошти.

11. Джерелами утворення оборотних засобів на підприємстві є: а) власні кошти; б) власні, притримані до власних, позичкові кошти; в) позичкові кошти.

12. Основними показниками використання матеріальних ресурсів є: а) коефіцієнт використання матеріалів; б) загальна матеріаломісткість; в) коефіцієнт оборотності, г) питома матеріаломісткість, д) період обороту; е) відносна матеріаломісткість.

13. Прогресивна норма витрат матеріальних ресурсів - це: а) максимально допустимі витрати матеріалів на одиницю продукції, б) мінімально допустимі витрати матеріалів на одиницю продукції; в) середні витрати матеріалів на одиницю продукції.

14. Виробничі запаси матеріальних ресурсів поділяються на: а) підготовчий; б) внутрішньовиробничий; в) страховий; г) поточний; д) сезонний; е) транспортний; є) технологічний; ж) точки замовлення.

15. Основними шляхами скорочення норм виробничих запасів матеріальних ресурсів є: а) скорочення періоду поставки; б) наближення постачальників до споживачів; в) розвиток прямих господарських зв'язків; г) зміцнення дисципліни поставок; д) розрахунок чеками.

16. До оборотних фондів підприємства належать: а) паливо; б) малоцінний інвентар; в) відвантажена споживачеві готова продукція; г) витрати на освоєння нової техніки.

17. Фонди обігу: а) готова продукція; б) готова продукція, грошові кошти, дебіторська заборгованість; в) грошові кошти.

18. Кругооборот оборотних засобів підприємства визначається: а) тривалістю реалізації продукції; б) тривалістю виробництва продукції; в) тривалістю виробництва і реалізації продукції.

19. Прискорення оборотності оборотних засобів підприємства забезпечує: а) вивільнення оборотних засобів з обороту; б) зменшення потреби підприємства в оборотних засобах і вивільнення їх з обороту; в) зменшення потреби підприємства в оборотних засобах.

20. Покупні напівфабрикати належать: а) до незавершеного виробництва; б) виробничих запасів; в) готової продукції; г) витрати майбутніх періодів.

5.3. Завдання для розрахунків :

Задача 1. Визначити місячну потребу хлібозаводу в борошні, його середній і максимальний запас, якщо період поставки 8 днів, а період зриву поставки 2 дні. Для забезпечення виконання денної програми слід

використати 960 кг борошна, причому його втрати становлять 2 %.
Протягом місяця хлібозавод працює 25 робочих днів.

Рішення

$$\text{Змін.} = \text{Д} * \text{Тзрив.пост.} = 960 * 1.02 * 2 = 979.2 * 2 = 1958.4 \text{ кг.},$$

$$\text{Зсер.} = \text{Змін.} + 0.53 \text{постач.}; \text{Зпост.} = \text{Д} * \text{Тпост.} = 979.2 * 8 = 7833.6 \text{ кг.};$$

$$\text{Зсер} = 1958.4 + 0.5 * 7833.6 = 5875.2 \text{ кг.};$$

$$\text{Змах.} = \text{Змін.} + \text{Зпоточ.} = 1958.4 + 7833.6 = 9792 \text{ кг.}$$

Місячна потреба в борошні обчислюється:

$$979.2 * 25 = 24480 \text{ кг} = 24 \text{ т } 480 \text{ кг.}$$

Задача 2. Розрахувати коефіцієнт виходу готової продукції і виявити резерви росту випуску продукції за рахунок більш повного використання сировини. Фактична вага сировини, що поступила в виробництво, - 840 тонн. Вага готової продукції - 315 тонн. Коефіцієнт виходу готової продукції в попередньому році - 0.350; середній по галузі коефіцієнт виходу готової продукції - 0.380.

Задача 3. Обчислити норматив оборотних засобів у незавершеному виробництві, якщо протягом року буде виготовлено 1000 виробів, собівартість кожного з яких 183 грн. Тривалість циклу виготовлення 9 днів, на його початку затрачається 405 грн.

Задача 4. У звітному році підприємство запланувало виготовити товарної продукції на суму 110 тис.грн. Залишки нереалізованої продукції на складах на початок року склали 20 тис.грн. Фактично обсяг реалізації за рік зріс в порівнянні з плановим рівнем на 3.2 %. Середньорічні залишки нормованих оборотних засобів заплановані в розмірі 2 тис.грн, а фактично склали 1.7 тис.грн.

Встановити суму абсолютного і відносного вивільнення оборотних засобів в результаті прискорення їх оборотності .

Задача 5. Проектний інститут працює над розробкою технологічного процесу (потокової лінії) по переробці сільськогосподарської сировини. Вартість проектних робіт становить 64 тис.грн, які мають бути освоєні протягом двох років: 44 тис.грн першого року і 20 тис.грн - другого.

Виготовлення технічних засобів триватиме рік. Вартість обладнання 70 тис. грн., а монтажу - 24 тис.грн, який також повинен бути виконаний протягом року. Освоєння проектного технологічного процесу дасть змогу переробляти щорічно 1000т сировини і виробляти 200 тис. умовних банок консервної продукції по ціні 2,1 грн/банку. Собівартість продукції 1,6 грн/банку. Супутні капіталовкладення становлять 1100 грн. щорічно. Термін експлуатації потокової лінії 5 років. Обчисліть народногосподарський ефект від розробки і використання нової технології у переробній галузі.

Тема 6. Персонал продуктивність та оплата праці на підприємстві. (4 год.)

6.1. Оплата праці), (2 год.)

6.1.1. Питання для теоретичної підготовки

1. Поняття і види заробітної плати.
2. Функції і шляхи росту заробітної плати.
3. Державна політика оплати праці.
4. Тарифна система як основа організації оплати праці.
5. Форми і системи оплати праці.
6. Розподіл заробітку в умовах колективної оплати праці.
7. Використання безтарифної системи оплати праці.
8. Нові форми оплати праці, можливості їх використання.
9. Планування фонду оплати праці на підприємстві.

6.1.2. Тести для перевірки підготовки студентів до заняття

1. Функції заробітної плати: а) відрядна, погодинна; б) регулююча, стимулююча, відтворювальна, соціальна; в) галузева, державна.
2. Фонд оплати праці підприємства складається: а) з фонду основної заробітної плати; б) з фонду основної, додаткової заробітної плати та інших заохочувальних виплат та компенсацій; в) з доходів на акції.
3. Тарифна ставка – це: а) заробітна плата відповідного працівника відповідної кваліфікації за одиницю часу; б) рівень кваліфікації працівника; в) час на виготовлення одиниці доброякісної продукції.
4. Функції заробітної плати: а) регулююча, стимулююча, відтворювальна, соціальна; б) відрядна, погодинна; в) галузева, державна.
5. Відрядна заробітна плата визначається: а) залежно від відпрацьованого часу; б) залежно від кількості виробленої продукції; в) залежно від потужності підприємства.
6. Почасова заробітна плата визначається: а) залежно від кількості виробленої продукції; б) залежно від потужності підприємства; в) залежно від відпрацьованого часу.
7. Елементами тарифної системи є: а) тарифна сітка; б) тарифна сітка, тарифна ставка, єдиний тарифно-кваліфікаційний довідник, схема посадових окладів; в) система оплати праці.
8. Фонд оплати праці підприємства складається: а) з фонду основної заробітної плати; б) з доходів на акції; в) з фонду основної, додаткової, заробітної плати та інших заохочувальних виплат та компенсацій.
9. Відрядна заробітна плата визначається: а) залежно від кількості виробленої продукції; б) залежно від відпрацьованого часу; в) залежно від потужності підприємства.

10.огодинна заробітна плата визначається: а) залежно від потужності підприємства; б) залежно від відпрацьованого часу; в) залежно від кількості виробленої продукції.

11.онд оплати праці підприємства складається з: а) фонду основної додаткової заробітної плати та інших заохочувальних виплат та компенсацій; б) фонду основної заробітної плати; в) з доходів на акції.

12.ункції заробітної плати: а) відрядна, погодинна; б) галузева, державна; в) регулююча, стимулююча, відтворювальна, соціальна.

13. Тарифна ставка – це: а) рівень кваліфікації працівника; б) заробітна плата працівника відповідної кваліфікації за одиницю часу; в) час на виготовлення одиниці доброякісної продукції.

14. Елементами тарифної системи є: а) системи оплати праці; б) тарифна сітка; в) тарифна сітка, тарифна ставка, єдиний тарифно-кваліфікаційний довідник, схема посадових окладів.

15. Відрахування на соціальні заходи нараховуються на:

а) фонд оплати праці; б) додаткову заробітну плату; в) основну заробітну плату.

6.1.3. Завдання для розрахунків :

Задача1. На дільниці зайнято дев'ять робітників, які працюють в нормальних умовах. Троє з них мають V розряд , двоє - IV , троє -III, і один-1 розряд. Годинна тарифна ставка першого розряду 1,25 грн. Розрахувати середній тарифний коефіцієнт робітників дільниці та середню тарифну ставку.

Рішення

Середній тарифний коефіцієнт можна обчислити як середньозважену величину із числа робітників та їх тарифних коефіцієнтів:

$$K_{\text{сєр.}} = \frac{\sum_{j=1}^6 q_j * K_j}{\sum_{j=1}^6 q_j} = \frac{3 * 1,8 + 2 * 1,6 + 3 * 1,44 + 1 * 1,2}{9} = 1,569$$

Середню тарифну ставку можна знайти як добуток годинної тарифної ставки першого розряду і середнього тарифного коефіцієнта:

$$C_{\text{Г.сєр.}} = C_{\text{Г.1}} * K_{\text{сєр.}} = 1,25 * 1,569 = 1,96 \text{ грн./год.}$$

Задача 2. Встановити розцінок на виготовлення металовиробу, якщо відомі такі дані .

Операції	Розряд	Норма часу, хв.
Ливарна	IV	5
Токарна	V	2,5
Шліфувальна	VI	2,0
Зварювальна	III	1,7

Рішення

Розцінок на виготовлення одного металовиробу можна знайти, просумувавши добутки годинної тарифної ставки робітника відповідного розряду та норми часу на кожну операцію в годинах:

$$P=1.86 \times 0.083 - 1.8 \times 0.042 + 2.06 \times 0.033 - 1.44 \times 0.028 = 0.154 + 0.076 + 0.068 - 0.040 = 0.338 \text{ грн.}$$

Задача 3. Обчислити місячний заробіток швачки III розряду, якщо за місяць нею виготовлено 150 виробів при завданні 132 шт. Трудомісткість пошиття виробу 1,2 н-год. Вихідна база для нарахування доплат 110% від плану. Шкала для визначення проценту росту розцінку наведена в таблиці.

% перевиконання вихідної бази	1-20	21-40	41-60	61-80	81-100
% росту розцінку	20	40	60	80	100

Задача 4. Підсобний робітник обслуговує трьох основних робітників. Його годинна тарифна ставка 1,2 грн. при 8-год робочому дні. Змінна норма виробітку кожного із основних робітників становить 50 шт/зм, а фактичне виконання цієї норми за зміну становило:

першим робітником-98,5%; другим-118,4%; третім - 110%. Визначити фактичний денний заробіток підсобника.

Задача 5. Місячний оклад економіста 153 грн. при тривалості робочого дня 8,2 год. За графіком ним має бути відпрацьовано 22 дні, один з яких святковий, що не співпадає з вихідним, а фактично йому був наданий листок непрацездатності на 4 дні, один з яких передсвятковий. З фонду матеріального заохочення економісту нарахована премія в розмірі 20% фактичного заробітку. Обчислити місячну заробітну плату економіста.

6.2. Кадри підприємств та продуктивність праці ,(2 год.)

6.2.1. Питання для теоретичної підготовки

1. Кадри підприємства, їх склад і структура.
2. Класифікація персоналу підприємства.
3. Фактори, що впливають на зміну професійно-кваліфікаційного складу кадрів підприємства.
4. Сучасні системи підготовки кадрів в Україні.
5. Продуктивність праці, показники та методи її вимірювання.
6. Планування продуктивності праці.
7. Організація і нормування праці на підприємстві.
8. Розрахунок чисельності працюючих на підприємстві.
9. Показники руху робочої сили на підприємстві.
10. Поняття про кадри підприємства, їх склад та структура.
11. Методи розрахунку необхідної чисельності робітників по окремих робочих місцях і в цілому по підприємстві.
12. Баланс робочого часу одного середньоспискового робітника та показники руху робочої сили на підприємстві.

6.2.2. Тести для перевірки підготовки студентів до заняття

1. Продуктивність праці – це: а) витрати робочого часу; б) співвідношення між обсягом виробництва продукції і витратами часу; в) обсяг виробництва продукції за календарний період.
2. Обліковим показником рівня продуктивності праці в Україні є: а) трудоемність; б) виробіток у натуральному виразі; в) виробіток у вартісному виразі.
3. Шляхи підвищення рівня продуктивності праці на підприємстві: а) екстенсивний; б) інтенсивний; в) екстенсивний і інтенсивний.
4. Використання робочого часу робітника характеризується величиною фонду: а) календарного часу; б) номінального фонду робочого часу; в) корисного фонду робочого часу.
5. Шляхи підвищення рівня продуктивності праці на підприємстві: а) інтенсивний; б) екстенсивний; в) інтенсивний, екстенсивний.
6. Одиницями виміру витрат праці на підприємстві є: а) людино-година, людино-день, середньосписковий працівник; б) людино-година; в) людино-день.
7. Виробіток при виконанні одного виду робіт визначається: а) у натуральному і вартісному виразі; б) у натуральному виразі; в) у вартісному виразі.
8. Списковий склад працівників підприємства включає: а) постійних, сезонних та тимчасових; б) постійних працівників; в) постійних і тимчасових працівників.
9. Норма часу – це кількість: а) тривалість робочої зміни; б) робочого часу, необхідного для виконання одиниці доброякісної продукції; в) часу, за який нараховується заробітна плата.
10. Ріст продуктивності праці передбачає: а) збільшення обсягу виробництва продукції за певний період; б) збільшення обсягу виробництва продукції з розрахунку на одиницю витрат праці; в) зменшення витрат праці за певний період.
11. Обліковим показником рівня продуктивності праці в Україні є: а) трудоемність; б) виробіток у натуральному виразі; в) виробіток у вартісному виразі.
12. Продуктивність праці – це: а) витрати робочого часу; б) співвідношення між обсягом виробництва продукції і витратами праці; в) обсяги виробництва продукції за календарний період.
13. Трудоемність як показник рівня продуктивності праці визначається: а) незалежно від кількості видів виготовленої продукції підприємства; б) при виробництві одного виду продукції; в) якщо не ведеться роздільний облік витрат праці на виготовлення окремих видів продукції.

14. Чисельність працівників підприємства залежить від: а) обсягу виробництва продукції; б) трудоемності виробництва продукції; в) структури виробництва продукції.

15. Персонал підприємства – це: а) робітники і керівники; б) робітники і службовці; в) робітники, керівники, спеціалісти, службовці.

6.2.3. Завдання для розрахунків :

Задача 1. На обробку деталі затрачалося 18 хв. Після перегляду норм часу на дану деталь була встановлена норма 15 хв. Обчислити на скільки відсотків знизилась трудомісткість роботи і зросла продуктивність праці. Тривалість зміни 8 год.

Рішення.

Обчислення можна зробити декількома способами .

1. Оскільки показники трудомісткості і продуктивності праці є взаємо оберненими, то проценти росту виробітку (P_v) і зниження трудомісткості (P_t) пов'язані формулами:

$$P_v = \frac{100 * P_t}{100 - P_t}$$

Тоді трудомісткість знизилась на 16.7% ($(18-15/18)*100$), а продуктивність праці зросла на 20% ($(100*16.7)/(100-16.7)$)

2. Виріток за зміну становив $480/18 = 26,7$ шт. Після перегляду норм часу він став дорівнювати $480/15 = 32$ шт. Ріст виробітку — $x100/100 = 20\%$; трудомісткість знизилась на 16.7% ($(-). 100+20$ ')

Задача 2. У звітному році обсяг випуску продукції склав 22000 тис.грн./рік, а трудомісткість виробничої програми в цьому році знизилась в порівнянні з базовим на 950 люд-днів. Річний виробіток в базовому році склав 120 тис. грн./чол. за рік. Визначити виробіток на одного працюючого у звітному році і його відносний ріс, якщо відомо, що в цьому році було 238 робочих днів.

Задача 3. Підприємство виготовляє вироби з пластмаси шляхом лиття. Річний обсяг виробництва виробів - 900 тис. шт., а трудомісткість виробу - 0.35 н-год. Тривалість робочої зміни 8 год. при однозмінному режимі роботи. Внутрішні витрати часу з вини робітників - 1.5%, а на регламентовані простої-3%. Процент виконання норм виробітку-105%. Визначити необхідну чисельність робітників-відрядників.

Задача 4. У розрахунковому році трудомісткість виробничої програми підприємства склала 1778000 нормо-годину. Передбачається, що в наступному році у зв'язку з деякими ускладненнями виробленої продукції її загальна трудомісткість повинна збільшитися на 11%. Передбачається, що річний ФРВ одного працівника, що склав у звітному році 1785 нормо-годину. За рахунок зменшення вн. Змінних простоїв повинен збільшитися на 6%, а передбачуване виконання норм виробітку кожним працівником,

що дорівнювала в середньому за рік 112% - на 5%.. Дізнатися необхідну чисельність проіводственних основних працівників.

Задача 5. У звітному році обсяг випуску продукції склав 22 млн.грн. за рік, а трудомісткість виробничої програми в цьому році зменшилася в порівнянні з базовим на 950 чел.-дн. річне вироблення в базовому році склала 120 тис.грн. на людину за рік.

Дізнатися вироблення на одного працівника у звітному році і його відносне зростання, якщо відомо, що в цьому році було 238 робочих днів.

Тема 7. Витрати виробництва і собівартість продукції., (4год.)

7.1. Питання для теоретичної підготовки

1. Поняття і види собівартості продукції.
2. Показники собівартості продукції.
3. Групування витрат, що формують собівартість продукції.
4. Класифікація витрат за економічними елементами.
5. Класифікація витрат за статтями калькуляції.
6. Джерела і шляхи зниження собівартості продукції.
7. Планування собівартості продукції.
8. Кошторис витрат і калькуляція собівартості продукції.
9. Поняття про витрати виробництва підприємства.
10. Валові витрати.
11. Собівартість продукції і її види.
12. Зміст і методика обчислення кошторису витрат виробництва.

7.2. Картки для перевірки підготовки студентів до заняття

1. Види собівартості продукції підприємства: а) технологічна; б) внутрішньовиробнича; в) технологічна, внутрішньогосподарська, виробнича, повна.
2. Собівартість продукції – це: а) грошовий вираз витрат виробництва підприємства; б) грошовий вираз витрат підприємства і відповідних нарахувань на заробітну плату; в) грошовий вираз витрат підприємства на виробництво продукції і її реалізацію.
- 3.Збільшення умовно-змінних витрат виробництва впливає на : а) собівартість одиниці продукції; б) загальну величину витрат виробництва підприємства; в) обсяг виробництва продукції.
- 4.Собівартість продукції - це: а) витрати праці на виробництво і реалізацію продукції; б) витрати підприємства на виробництво і реалізацію продукції, в) грошова форма виразу витрат на виробництво і реалізацію продукції; г) витрати на виробництво і прибуток підприємства.
- 5.Яка з відповідей є правильною: а) собівартість продукції вища її вартості; б) вартість продукції вища її собівартості;

в) собівартість продукції дорівнює її вартості; г) собівартість може бути вища, нижча чи рівна вартості продукції

6. Структура витрат на виробництво продукції - це: а) склад витрат і питома вага кожного елементу в їх загальному обсязі; б) склад витрат за статтями витрат; в) співвідношення витрат в їх загальному обсязі; г) склад витрат за економічними елементами.

7. Повна собівартість продукції визначається витратами на:

а) виробництво продукції; б) виробництво продукції і її транспортування до місця зберігання; в) на виробництво продукції, її транспортування до місця зберігання та її реалізацію.

8. Види собівартості продукції залежать від часу визначення: а) планова, фактична, очікувана; б) планова; в) фактична.

9. Механізм зниження собівартості одиниці продукції за рахунок зменшення витрат, пов'язаних із використанням предметів праці:

а) збільшується обсяг виробництва продукції; б) зменшуються витрати на матеріали і сировину у натуральному виразі; в) знижуються витрати на предмети праці у грошовому виразі.

10. Які витрати включаються до складу позавиробничних витрат:

а) витрати на рекламу; б) витрати на тару і упаковку; в) витрати на утримання дитячих закладів; г) транспортні витрати.

11. Калькуляція собівартості продукції складається: а) в розрізі комплексних статей; б) за економічними елементами; в) за статтями витрат; г) на

12. Кошторис витрат на виробництво продукції складається: а) за комплексними витратами; б) в розрізі економічних елементів; в) за статтями витрат; г) на визначений період часу; д) на одиницю виробу.

13. Якщо підприємство виготовляє декілька видів продукції, то визначається: а) собівартість одиниці кожного виду продукції; б) собівартість одиниці основних видів продукції; в) собівартість одиниці продукції не визначається. Зниження собівартості одиниці продукції впливає на:

а) обсяг виробництва продукції; б) на прибуток підприємства; в) на збільшення витрат виробництва.

14. Статті витрат виробництва – це: а) витрати виробництва за цільовим призначенням; б) витрати виробництва за цільовим призначенням, за місцем виникнення і носять комплексний характер; в) витрати виробництва за місцем виникнення.

15. Які витрати відносяться до умовно-постійних витрат чи непропорційних: а) електроенергія на освітлення; б) електроенергія на технологічні потреби; в) сировина і основні матеріали; г) амортизаційні відрахування; д) адміністративно-управлінські витрати; е) зарплата робітників-погодинників.

16. Які витрати відносяться до умовно-змінних чи пропорційних:

а) сировина і основні матеріали; б) адміністративно-управлінські витрати; р) куповані напівфабрикати; г) амортизаційні відрахування; д) паливо і енергія технологічні; е) вся зарплата.

17. Які витрати потрібно додати до виробничої собівартості продукції, щоб отримати повну собівартість: а) загальнозаводські витрати; б) витрати на сировину, матеріали, паливо; в) цехові витрати; г) позавиробничі витрати; д) витрати на утримання і експлуатацію обладнання; е) витрати майбутніх періодів.

18. Умовно-постійні витрати у собівартості продукції: а) зменшуються залежно від обсягу виробництва продукції; б) збільшуються залежно від обсягу виробництва продукції; в) не залежать від обсягу виробництва продукції.

19. Поточні витрати виробництва: а) спожиті засоби виробництва і витрачена праця; б) спожиті предмети праці; в) спожиті засоби праці.

Види собівартості продукції залежно від часу визначення:

а) планова; б) фактична; в) планова, фактична, очікувана.

20. Які витрати потрібно додати до цехової собівартості продукції, щоб отримати виробничу собівартість: а) витрати майбутніх періодів; б) витрати на сировину, матеріали, паливо; в) цехові витрати;

г) поза виробничі витрати; д) витрати на утримання і експлуатацію обладнання; е) загальнозаводські витрати.

7.3. Завдання для розрахунків :

Задача 1. Відомі такі дані результатів виробничо-господарської діяльності підприємств:

Назва показника	Значення в тис.грн
1.обсяг виготовленої продукції в оптових цінах підприємства	83200
2.витрати на виплату основної і додатковий з/п працівників	14258
3.витрати на сировину, матеріали, пальне за фактичними цінами придбання без ПДВ	31383
4.знос МСП	293
5.витрати на фінансування науково-дослідних і проектно-конструкторських робіт	730
6.вартість придбання комплектуючих, котрі підлягають монтажу	2620
7.плата за воду в рамках установлених лімітів	1746
8.витрати на фінансування приросту власних оборотних коштів	1100
9.витрати на сертифікацію і реалізацію продукції	242
10.у пенсійний фонд і фонд зайнятості	9142

11.витрати на сплату % за тривалий кредит	2200
12.амортизационные відрахування на повне відновлення ОФ	3745
13.збитки від украденого майна, коли винні не встановлені	810
14.обов'язкове страхування майна підприємства	298
15.Штрафи, сплачені підприємством	620
16.Витрати на зміст, будівництво і ремонт автодоріг	1307
17.витрати на розвиток соціальної сфери	1700
18.рентні платежі за користування землею	175
19.витрати на преміювання працівників за рахунок прибутку	2450
20. матеріальна допомога працівникам підприємства	920
21.сплата % за фінансовий лізинг	93
22.оплата послуг зв'язку і банків	120
23.товарний кредит постачальників матеріальних ресурсів	136
24.знос нематеріальних активів	124
25.оплата за невідпрацьований час у випадках, передбачених законодавством	2525
26.відрахування в інноваційний фонд	79
27.інші витрати, що відносяться на собівартість продукції	58

Довідатися собівартість всього обсягу й одиниці продукції; платежі, що здійснюються за рахунок кредиту; скласти кошторис витрат за економічними елементами і охарактеризувати структуру собівартості продукції.

Рішення:

№	Назва економічного елемента	Значення	
		тыс.грн.	%
1	Матеріальні витрати		
	3	31383	
	4	293	
	6	2620	
	7	1746	
	Σ	36042	52,7
2	Витрати на оплату праці	16783	24,6
	2	14258	
	25	2525	
3	Відрахування на соціальні заходи	9142	13,4
4	Амортизація основних засобів і нематеріальних активів	3869	5,7
	12	3745	
		124	

	24		
5	Інші витрати	2508	3,7
	9	242	
	14	298	
	16	1307	
	18	175	
	21	93	
	22	120	
	23	136	
	26	79	
	27	58	

Табл.3

Платежі з прибутку

Порядковий номер показника з табл.1	Значення
5	730
8	1100
11	2200
13	820
15	620
17	1700
19	2450
20	920
Σ	10530

Загальна собівартість=68345

Собівартість ед. продукції=0,82 грн./грн.

На кожну грн. продукції приходиться 82 коп. витрат і 18 коп. доходу.

Задача 2. Відомі такі дані про результати діяльності будівельної організації:

№	Найменування показника	Значення в тис.грн.
1	Вартість сировини і матеріалів у фактичних цінах придбання без ПДВ	15848
2	Витрати на пально й енергію для технологічних цілей	182
3	Витрати на пально-мастильні матеріали для експлуатації машин і устаткування	495
4	Витрати на доставку матеріалів до приоб'єктному складу	86
5	Заготівельно-складські витрати	298
6	Основна з/п механізаторів і робітників зайнятих	708

	експлуатацією машин і механізмів	
7	Основна з/п працівників зайнятих в основному виробництві з відрахуваннями на соц. страх.	5037
8	Витрати на амортизацію машин і устаткування	368
9	Витрати на технічне обслуговування і поточний ремонт машин і устаткування	410
10	З/п лінійного персоналу виробничої ділянки	3190
11	Витрати на відрядження управлінського персоналу	980
12	Зміст охорони об'єкта	210
13	Витрати на обслуговування працівників	430
14	Інші накладні витрати	57

Скласти кошторис витрат на виробництво продукції по статтях витрат, довідатися фактичні, прямі і накладні витрати, розрахувати структуру по статтях витрат.

Задача 3. Розрахувати собівартість готової продукції і реалізованої продукції

показник	Код рядка	Значення в тис.грн.
Залишок готової продукції на 1.01	01	200
Собівартість виготовленої за звітний період продукції:		
НЗП на 1.01	021	60
Прямі матеріальні витрати	022	110
Прямі витрати на оплату праці	023	70
Інші прямі витрати	024	
Виробничі прямі витрати	025	20
НЗП на 31.12	026	50
Загальна собівартість готової продукції виготовленої за звітний період (60+110+70+20-50=210)	03	
Залишок готової продукції на 31.12	04	260
Собівартість реалізованої продукції (200+210-260=150)	05	
Залишок товарів на 1.01	06	100
Чисті одержання:	07	
Валове придбання	071	505
Знижки, отримані	072	15
Повернення й уцінка придбаних товарів	073	10
Транспортні витрати на доставку товарів	074	20

Усього чисті надходження ($505-15-10+20=500$)	08	
Залишок товарів на 31.12	09	500
Собівартість реалізованих товарів ($100+500-500=100$)	10	
Усього собівартість реалізованих товарів і продукції ($150+100=250$)	11	

Задача 4. Підприємство робить продукцію одного найменування за ціною 230 грн. Питомі змінні витрати складають 180 грн. загальна сума постійних витрат—550 тис. грн. унаслідок збільшення орендної плати загальні постійні витрати збільшилися на 8%. Довідатися яким образом збільшення постійних витрат вплине на критичний обсяг.

Задача 5. У 1 кварталі питомі змінні витрати на виріб склали 95 грн. ціна ед. продукції 125 грн. сумарні постійні витрати—1 млн. У 2 кварталі ціни на сировині зросли на 10%, що привело до зростання змінних витрат на 10%. Довідатися яким образом зміна цін на сировину вплинуло на критичний обсяг випуску продукції.

Тема 8. Фінансові результати виробничо-господарської діяльності підприємства, (2 год.)

8.1. Питання для теоретичної підготовки

1. Поняття і види прибутку підприємства.
2. Розподіл прибутку підприємства.
3. Основні функції і шляхи збільшення прибутку підприємства.
4. Рентабельність як узагальнюючий показник ефективності діяльності підприємства, її види і показники.
5. Поняття про результати виробничо-господарської діяльності підприємства.
6. Поняття про прибуток і його місце в економіці підприємств.
7. Види прибутку підприємства.
8. Платежі з прибутку підприємства до державного бюджету і до позабюджетних фондів.
9. Розподіл прибутку, що залишається у розпорядженні підприємства.
10. Поняття про рентабельність. Система показників рентабельності підприємства.

8.2. Тести для перевірки підготовки студентів до заняття

1. Вкажіть правильну відповідь: а) поняття «дохід» і «прибуток» ідентичні; б) поняття «дохід» ширше від поняття «прибуток»; в) Поняття „прибуток” ширше ніж поняття „дохід”.

2. Вкажіть фактори, які впливають на величину виручки від реалізації продукції: а) обсяг виробництва; б) стан основних фондів; в) вартість майна підприємства; г) якість продукції; д) орендна плата.
3. Балансовий прибуток включає: а) прибуток від діяльності підсобних господарств; б) додатковий продукт, виражений у грошовій формі; в) чистий дохід підприємства, виражений у грошовій формі; г) прибуток від реалізації продукції; д) доходи і збитки від позареалізаційної діяльності підприємства.
4. Основними шляхами збільшення прибутку на промисловому підприємстві є: а) підвищення продуктивності праці; б) ріст виробництва і реалізації продукції; в) зниження собівартості продукції; г) покращення якості продукції; д) розширення асортименту; е) підвищення фондовіддачі.
5. Прибуток від реалізації продукції - це: а) виручка від підприємницької діяльності; б) дохід від підприємницької діяльності; в) виручка від реалізації продукції за мінусом повної собівартості; г) додатковий продукт, виражений в грошовій формі; д) прибуток від діяльності підсобних господарств.
6. Рентабельність - це: а) абсолютний показник ефективності діяльності підприємства; б) відносний показник ефективності діяльності підприємства; в) чистий прибуток підприємства; г) дохід підприємства; д) відношення прибутку до затрат на його одержання.
7. Рентабельність виробу визначається як процентне відношення: а) прибутку до повної собівартості, б) розрахунковою прибутку до вартості виробничих фондів, в) балансовою прибутку до вартості виробничих фондів».
8. Загальна рентабельність визначається як процентне відношення: а) прибутку до собівартості, б) розрахунковою прибутку до вартості виробничих фондів, в) балансового прибутку до вартості виробничих фондів
9. Розрахункова рентабельність визначається процентним відношенням: а) балансового прибутку до вартості виробничих фондів; б) прибутку до повної собівартості в) розрахункового прибутку до вартості виробничих фондів, г) прибутку до суми вартості виробничих фондів і фонду зарплати.
10. Ефективність виробництва забезпечується за рахунок: а) росту витрат на виробництво; б) мінімізації витрат на виробництво; в) максимізації витрат; г) правильні всі відповіді.
11. Вкажіть види рентабельності: а) рентабельність виробництва; б) чиста рентабельність; в) розрахункова рентабельність; г) балансова рентабельність; д) загальна рентабельність, е) рентабельність виробу.
12. Вкажіть правильну відповідь: а) рівень рентабельності залежить від величини прибутку прямо пропорційно; б) рівень рентабельності

залежить від величини прибутку обернено пропорційно; в) рівень рентабельності не залежить від величини прибутку.

13. Взаємозв'язок між рівнем рентабельності продукції і величиною її собівартості є: а) прямим; б) оберненим; в) відсутній.

14. Взаємозв'язок між рівнем рентабельності виробництва і вартістю основних фондів є: а) прямим; б) оберненим; в) відсутній.

15. Кошти фонду споживання використовують для фінансування:

а) науково-дослідних робіт; б) виплат матеріальних допомог; в) виплат дивідендів; г) природоохоронних заходів; д) стихійних втрат.

16. Кошти фонду нагромадження використовують для фінансування:

а) науково-дослідних робіт; б) виплат матеріальних допомог, в) виплат дивідендів; г) природоохоронних заходів; д) стихійних втрат.

17. Кошти резервного фонду використовують для фінансування:

а) науково-дослідних робіт; б) виплат матеріальних допомог; в) виплат дивідендів; г) природоохоронних заходів; д) стихійних втрат.

18. Прибуток - це: а) та сума грошей, яку можна вилучити у підприємства, не пошкодивши його спроможності продовжувати виробництво на незмінному рівні; б) економічна категорія, що відображає частину суспільного продукту, створеного робітниками у додатковий робочий час і присвоєна власником підприємства; в) одна з форм вартості додаткового продукту, що виступає як різниця між реалізаційною ціною продукту і витратами на його виробництво та збут.

19. Балансовий прибуток: а) це загальна сума прибутку підприємства по всіх видах виробничої і невиробничої діяльності;

б) за своєю величиною завжди відповідає валовому прибутку підприємства; в) це валовий прибуток за мінусом суми податку на прибуток.

20. Чистий прибуток: а) це загальна сума прибутку підприємства по всіх видах виробничої і невиробничої діяльності; б) за своєю величиною завжди відповідає валовому прибутку підприємства; в) це валовий (балансовий) прибуток за мінусом першочергових платежів в бюджет.

8.3. Завдання для розрахунків :

Задача 1. На виріб “А” який не є підакцизним , тобто не обкладається акцизним збором , установлена договірна ціна (без ПДВ) – 240 грн. Собівартість виробу 198,7 грн.

Визначити :

Прибуток від реалізації виробу “А” і виручку від реалізації.

Рішення :

Визначимо виручку від реалізації виробу “А”:

$$V_r = 240 \cdot 1,20 (20\% \text{ ПДВ}) = 288 \text{ (грн.)}$$

Прибуток від реалізації :

$$P_r = 240 - 198,7 = 41,3 \text{ (грн.)}$$

Приклад витягу за звітної форми (№2) “Звіт про фінансові результати та їх використання” промислового підприємства , тис.грн.

Виручка від реалізації продукції (робіт , послуг) – 3075 ;

ПДВ – 521 ;

Акцизний збір – 48 ;

Витрати на виробництво реалізованої продукції – 1776 ;

Результати від реалізації : прибуток (П1 – П2 – П3 – П4) – 730.

Задача 2. Підприємство реалізувало зайвий для себе верстат , первісна вартість якого становить 82 тис.грн. , знос нарахований за час експлуатації 34,2 тис.грн. Надійшло від покупця (без ПДВ) 45 тис.грн.

Визначити : Величину прибутку або збитку від цієї операції.

Задача 3. Відомі такі дані про результати діяльності підприємства.

№ п/п	Назва показника	Значення показника
1	2	3
1.	Виручка від реалізації (без ПДВ і Ак3)	260000
2.	Повна (комерційна) собівартість реалізованої продукції , всього	185200
	в т.ч. витрати на оплату праці.	67700
3.	Економічні санкції , сплачені підприємством (неустойка).	940
4.	Штрафи за порушення умов господарських договорів , які одержало підприємство від інших підприємств.	1250
5.	Доходи від надання підприємством комерційного кредиту.	1100
6.	Доходи від надання підприємствам товарного кредиту.	840
7.	Втрати матеріальних цінностей коли винуватці не встановлені (понад норм природного прибутку).	410
8.	Оплата працівникам часу вимушеного простою.	165
9.	Доходи від здачі майна в оренду (лізінг).	792
10.	Доходи від продажу акцій та інших цінних паперів.	1800
11.	Доходи від фінансових активів , які належать підприємству.	2900
12.	Доходи від ліквідації основних фондів.	620
13.	Збитки від пайової участі в діяльності інших підприємств.	1030
14.	Доходи від реалізації послуг ремонтних установ.	410

Визначити :

Прибуток від реалізації ; Балансовий прибуток ; Чистий прибуток (нерозподілений прибуток звітного року) ; Розробити модель формування валового доходу.

Задача 4. Відомі такі дані про діяльність підприємства (тис.грн.) – 126,0 :

Обсяг робіт та послуг по договірній ціні – 3190 ;

Обсяг реалізації на сторону продукції допоміжних виробництв – 11,0 ;

Повна собівартість реалізованої продукції

в т.ч. - матеріальні затрати – 107,0 ;

затрати на оплату праці – 56,1 ;

відрахування на соціальні заходи – 26,3 ;

амортизація ОФ і нематеріальних активів – 6,5 ;

інші витрати – 3,8 ;

Доходи від позареалізаційних операцій – 5,4 ;

Штрафи сплачені підприємством – 2,5.

Визначити :

Балансовий прибуток ; Валовий доход ; Рентабельність продукції ; Рентабельність поточних витрат.

Задача 5. Відомі такі дані про діяльність підприємства (тис.грн.) :

Вартість майна , всього – 650

в т.ч. основні засоби – 150 ;

Середньорічна вартість матеріальної частини оборотних засобів – 250 ;

Обсяг реалізованої продукції – 550 ;

Повна (комерційна) собівартість реалізованої продукції – 350 ;

Чистий прибуток – 80 ;

За рахунок власних коштів підприємства утворено 75 % вартості майна.

Визначити :

Систему показників рентабельності (прибутковості) ;

Охарактеризувати економічний зміст кожного показника.

Література

1. Економіка підприємства: Підручник/За заг. ред. С. Ф. Покропивного. - Вид. 3-тє, без змін. - Київ: КНЕУ, 2006. - 528с
2. Економіка підприємства: Посібник/За заг. ред. В.Г. Герасимчука, А.Е. Розенплентера. - Київ: Політехніка, 2003. - 264с
3. Економіка підприємства: Навч. посібник/За ред. А.В. Шегди. - Київ: Знання, 2005. - 431с
4. Економіка підприємства: Структурно-логічний навчальний посібник/С.П. Покропивний, М.Г. Грещак, В.М. Колот та інш За ред. С.П. Покропивного. - Київ: КНЕУ, 2001. - 457 с

5. Економіка підприємства: Навч.-метод. посібн.-Київ:КНЕУ,2000. - 248с.
6. Економіка підприємства: Підручник/За заг. ред. С.Ф. Покропивного. - 2-е вид., перероб. та доп.-Київ:КНЕУ,2001. - 528с
7. Економіка підприємства.: Навчальний посібник./А.В.Шегда, Т.М.Литвиненко,М.П.Нахаба та інш.; За ред. А.В.Шегди.-2-е вид.,стер.-Київ:Знання-Прес,2002. - 335с
8. Економіка підприємства. Збірник практичних задач і конкретних ситуацій: Навч. посібник/С.Ф. Покропивний, Г.О. Швиданенко, О.С. Федонін та ін.; За ред. С.Ф. Покропивного. - Київ:КНЕУ,2000. - 328с
9. Навчальний економічний словник-довідник (політекономія, мікроекономіка, макроекономіка, економічний аналіз, економіка підприємства, менеджмент, маркетинг, фінанси, банки, інвестиції та ін.): Терміни. Поняття. Персоналії/За ред. Г.І. Башнянина, В.С. Іфтемичука. - 2-ге вид., випр. і доп. -Львів:Магнолія 2006,2007. - 688с
10. Ареф'єва О.В., Сахаєв В.Г., Ареф'єв О.В., др. Економіка підприємства: Навч. посібник. - Київ: Європ. ун-т, 2003. - 237с
11. Бойчик І. М., Харів М. С., Хопчан М. І., Піча Ю. В. Економіка підприємства: Навч. посібник для студентів вищих закладів освіти I-IV рівнів акредитації. - 2-е вид., виправ. і доп.-Київ-Львів: Каравела-Новий Світ-2000,2001. - 298с
12. Бондар Н. М. Економіка підприємства: Навч. посіб.- Київ: А.С.К.,2004. - 400с.
13. Гетьман О.О., Шаповал В.М. Економіка підприємства: Навч. посіб.- Київ: ЦНЛ,2006. - 488с.
14. Гордійчук А.С. Економіка підприємства: Навч. посібник/А.С. Гордійчук, О. А. Стахів. - Рівне: РДТУ,2000. - 247 с.
15. Грещак М.Г., Колот В.М., Наливайко А.П., Покропивний СФ., Сай В.М. Економіка підприємства: Підручник/За заг. ред. С.Ф. Покропивного. - 2-ге вид., перероб. та доп.-Київ:КНЕУ,2000. - 528с. -
16. Зубовський В.М. Економіка підприємства.: Опорний курс лекцій. - 4-е вид.-Київ: Європейський ун-т,2001. - 64 с
17. Зубовський В.М. Економіка підприємства.: Опорний курс лекцій. - 4-е вид.-Київ: Європейський ун-т,2000. - 64 с
18. Круш П.В., Подвігіна В.І., Сердюк Б.М., ін. Економіка підприємства: Навч. посіб./За заг. ред. П.В.Круша. - Київ: Ельга-Н. КНТ,2007. - 780с
19. Кулішов В.В. Економіка підприємства.: теорія і практика: Навчальний посібник. - Київ: Ніка-Центр,2002. - 216с

20. Кулішов В.В. Економіка підприємства: теорія і практика: Навч. посіб.-2-ге вид., перероб. і доп.-Львів:Магнолія плюс,2006. - 208с
21. Мельник Л.Г., Карінцева О.І. Економіка підприємства:Конспект лекцій: Навч. посіб.-Суми:ВТД "Університетська книга",2004. - 412с
22. Мельник Л.Г., Карінцева О.І., Ілляшенко С.М., Мішенін Є.В., Балацький О.Ф., Божкова В.В. Економіка підприємства:Підручник/За заг. ред. д. е. н., проф. Л.Г. Мельника. - Суми:Університетська книга,2004. - 648с
23. Павлов В.І., Ліпич Л.Г., Павліха Н.В., Ткачик В.І., ін. Економіка підприємства: бакалавр, спеціаліст, магістр. - 2-ге вид., доп., ювілейне. - Луцьк:Надстир'я,2002. - 236с
24. Петрович Й.М., Кіт А.Ф., Семенів О.М., ін. Економіка підприємства:Підручник. - Львів:Новий Світ-2000,2004.
25. Протопопова В.О. Економіка підприємства:Навч. посібник/В.О.Протопопова, А.Н.Полонський. - Київ:ЦУЛ,2003. - 220 с.
26. Сідун В.А., Пономарьова Ю.В. Економіка підприємства:Навч. посібник.-2-ге вид., перероб. та доп.-Київ:ЦНЛ,2006. - 356 с
27. Фастовець А.А., Байдаков М.Ф., Боровиков О.В., Вишневецька Л.І., Голобородько О.П. Економіка підприємства:Навч. посібник/За ред. А.А. Фастовець. - Київ:Укоопосвіта,2000. - 572с.
28. Харів П.С. Економіка підприємства. Збірник задач і тестів:Навч. посіб.-Київ:Знання-Прес,2001. - 301с
29. Шаповал В.М. Економіка підприємства:Навч. посібник/В.М.Шаповал, Р.Н.Аврамчук, О.В.Ткаченко. - Київ:Центр навч. л-ри,2003. - 288с.
30. Шваб Л.І. Економіка підприємства:Навч. посібник. - 3-те вид.- Київ:Каравела,2006. - 584с.

Підписано до друку ____ 2011
Формат 60x84 1/28. Обсяг ____ ум.др.арк.
Замовлення: № 102. Тираж ____ прим.
Рівне, НУВГП, Соборна, 11